

NÅR SUNDHEDSVÆSENET BEHANDLER MED FORDOMMENE FORREST

32 år med diagnosen paranoid skizofreni og en lang række fysiske sygdomme har lært Lone Riis, at kontakten med sundhedsvæsenet kan være svær og præget af fordomme og misforståelser, når man som patient har en psykiatrisk diagnose med sig. "Er det ikke snarere en psykolog, du har brug for?" spurgte en ambulanceredder hende engang spydigt, da hun havde ringet 1-1-2 efter et voldsomt ildebefindende. Og det er bare et af mange eksempler. I dag har hun vendt de dårlige og i en række tilfælde sundhedsfarlige misforståelser til noget positivt: Hun samler på de gode oplevelser for at lære af dem – hvad er det, der gør kontakten mellem sundhedsvæsen og

patient god, når den er god? Og nu formidler hun den viden allevegne, hvor hun kan komme til det.

Hver tredje har tvivlet

Lone Riis er langt fra den eneste med en psykiatrisk diagnose, der har oplevet at blive behandlet med fordommene forrest: Sidste år spurgte landsinitiativet EN AF OS, der kæmper for at nedbryde tabu om psykisk sygdom, både sundhedsprofessionelle og patienter om, hvordan de oplevede kontakten. Næsten hver tredje af de adspurgte sundhedsprofessionelle har tvivlet på, om det, et menneske med psykisk sygdom sagde om sine fysiske sympto-

mer, var ægte. Og lige så mange af de adspurgte patienter – godt hver tredje – har været i situationer, hvor de ikke søgte hjælp i sundhedsvæsenet, selv om de havde brug for det, fordi de frygtede at blive mødt med fordomme og manglende respekt.

Mød Lone i temaet her om fordomme i kontakten med sundhedsvæsenet, hvor du også møder læge og professor Morten Sodemann, der arbejder med at forandre "tonen i omklædningsrummet" indefra.

Tekst: Sarah Cecilie Boss, pressechef og journalist i Psykiatrifonden

Foto: Anders Hansen

Illustration: Rasmus Juul

– MON IKKE, DET ER DIN SKIZOFRENI, DER TALER?

Lone Riis levede i 32 år med diagnosen paranoid skizofreni. I dag er den ændret i hendes journal. Samtidig har hun flere fysiske sygdomme, og hun kan ikke tælle, hvor mange gange hun har oplevet at blive mindre respektfuldt behandlet, så snart sundhedspersoner så ordet "skizofreni" i hendes journal. Faktisk i en grad, hun mener, kunne have kostet hende livet. Fordomme og uvidenhed spænder ben, mener hun, og i dag fortæller hun sin historie så mange steder, hun kan, for at skabe forståelse og bygge bro.

Lone følte, at hendes hud kløede. Indefra. Og allerede i gymnasietiden gik hun til lægen mange gange, fordi der var blod i hendes urin. Narh, det var nok bare menstruationsblod, mente lægen. Hun blev aldrig ordentligt undersøgt dengang, siger hun.

Med tiden blev hun mere og mere påvirket af symptomerne. Hun blev

patient i psykiatrien og kom igennem flere diagnoser som personlighedsforstyrrelse og skizotypi for til sidst at få diagnosen paranoid skizofreni.

Det sværeste – og det vigtigste

Lone følte ikke, hun ville kunne tage vare på sit kommende barn i slutningen af 80'erne – og da hun fødte, var hun

] Det er meget, meget ubehageligt på det menneskelige plan at blive behandlet med fordommene forrest, fordi man har en psykiatrisk diagnose.

Lone Riis

indlagt på en psykiatrisk afdeling. Hendes søn kom i pleje, og som hun selv siger, var det det sværeste, men samtidig også det vigtigste, hun nogensinde har gjort.

Lone levede et hårdt, sygdomspræget liv og boede i en årrække på forskellige bosteder. Med sin diagnose skizofreni og fortsat med de symptomer, hun havde haft siden gymnasietiden.

”Først i starten af 00’erne var der en ung læge, som undersøgte mig ordentligt, og jeg fik taget en biopsi af nyrerne. Det viste sig, at jeg havde en medfødt, alvorlig nyrelidelse, og jeg kom i dialyse. Allerede der mærkede jeg, hvordan symptomerne lettede,” fortæller Lone.

To år senere fik hun en ny nyre.

– Er det ikke snarere en psykolog, du har brug for?

I årene, der kom, skulle Lone mange gange opleve, at sundhedspersoner i den del af sundhedsvæsenet, der behandler fysiske sygdomme – somatikken – betvivlede hendes oplevelse af symptomer og sygdom, fordi hun havde skizofreni.

”Engang var jeg til læge, fordi jeg følte mig voldsomt dehydreret. Han sagde: ’Mon ikke, det er din skizofreni, der taler?’”

”En anden gang ringede jeg efter en ambulance, fordi jeg havde det dårligt fysisk. Da redderne så mig, spurgte den ene, om det ikke snarere var en psykolog, jeg havde brug for,” fortæller Lone.

”Og det er vigtigt for mig at sige, at jeg ikke langer ud efter nogen, jeg konstaterer bare, at jeg har oplevet ufatteligt mange eksempler på uvidenhed og fordomme, der står i vejen for den respektfulde dialog mellem behandler og patient. Uanset hvad jeg fejlede eller ikke fejlede,” understreger hun.

Med fordommene forrest

Lone vil gerne bygge bro: ”De skal fornemme, hvad der sker, og hvad det betyder, når forkerte forestillinger om mennesker med psykisk sygdom står i vejen. Det kan være farligt for patientens sundhed i nogle tilfælde, som jeg jo selv har oplevet, men det er ikke mindst meget, meget ubehageligt på det menneskelige plan at blive behandlet med fordommene forrest, fordi man har en psykiatrisk diagnose. Jeg vil gerne fortælle min historie i håb om at ændre på den måde, de opfatter personer med psykisk sygdom på.”

Vi skal lære af de gode historier

Lone ville ønske, at somatikken og psykiatrien var meget bedre til at kommunikere med hinanden, end hun mener, det er tilfældet i dag. Lytte til hinanden og lære af de mange gode historier, der også er. Og som hun også selv har oplevet masser af eksempler på.

>

”Det er ofte i de akutte situationer, det går galt. Når jeg fx har været indlagt i somatikken eller er i kontakt med den i de længere forløb, jeg har været igennem, har der været et fantastisk samarbejde mellem mig som patient og læger og sygeplejersker. Det er de historier, vi skal være bedre til at fortælle og lære noget af,” siger hun.

– Jeg mødte et menneske

I 2018 døde Lones mor, og hendes kæreste gennem mange år forlod hende. Da begyndte hun for alvor at kæmpe for at komme ud af sin diagnose og opnå større forståelse.

Den sommer oplevede hun, at den medicin, hun fik for skizofreni, gav hende en slags epileptiske anfald, og det blev vendepunktet.

”Da kom jeg op til en psykiater, jeg aldrig før havde mødt. Og jeg mødte et menneske. Vi talte om stigmatisering. Og den psykiater vurderede, at jeg ikke havde skizofreni, men at jeg havde nogle voldsomme belastningsreaktioner.”

Det var den psykiater, der ændrede teksten i Lones journal, så der ikke længere står skizofreni som den aktuelle diagnose. (Psykiatrifonden har set Lone Riis' journal, red.)

Når diagnosen bliver en advarsel

”Jeg følte mig rensat,” siger Lone. Hun tilføjer, at hun virkelig ville ønske, at det med tiden blev sådan, at en eventuel psykiatrisk diagnose ikke havde en lige så fremtrædende rolle i journalen som i dag, for hun synes, det næsten kommer

til at virke som en advarsel om patienten – og det burde ikke være meningen, mener hun.

I foråret gjorde Lone det, hun havde drømt om længe: Hun delte for første gang sin historie med et publikum. Det var i Sundhedscenteret i hjembyen Haderslev, og Lone havde inviteret vidt og bredt – hendes gamle gymnasielærere, en forvaltningschef fra kommunen, Psykiatrifonden, nære venner og ikke mindst hendes søn. For selv om hun i sin tid fik ham i pleje, skete det i tæt samarbejde med plejefamilien og kommunen, og i dag har hun et nært forhold til sin søn og ikke mindst til sine to børnebørn.

– Se os som hele mennesker

Nu ønsker Lone, at andre tager hendes historie til sig for at skabe forandringer.

”Det her er min historie, som jeg har oplevet den. Og den har lært mig, at det er helt afgørende, at sundhedspersoner og andre, der har med mennesker med psykisk sygdom at gøre, ser, hvem personen bag diagnosen er. Vi skal ikke identificere folk med deres diagnoser. Systemet skal se os som hele mennesker.”

Engang var jeg til læge, fordi jeg følte mig voldsomt dehydreret. Han sagde: 'Mon ikke, det er din skizofreni, der taler?'

Lone Riis

